

Foto: Mart Kiis

Looduse taastamise kava – regulatsioonist rakendamiseni

Mart Kiis, Katrin Rannik
Tartu, veebruar 2026

Millest täna räägime?

- Poliitiline kontekst.
- Looduse taastamise kava koostamine.
- Valdkonna vaade.

Taastamine – protsess, mille käigus aidatakse aktiivselt või passiivselt kaasa ökosüsteemi taastumisele, et parandada selle struktuuri ja funktsioone, et säilitada või suurendada selle elurikkust ja ökosüsteemi vastupanuvõimet ning isereguleerimise võimet.

Ajalooline poliitiline kokkulepe looduse heaks – aastaks 2050 peavad taastamismeetmed olema ellu viidud kõikidel taastamist vajavatel ökosüsteemidel.

Eestil on juba pikaajalised kogemused taastamisega erinevates ökosüsteemides, mis on meie eelis.

Foto: Mart Kiis

2024 suvi

Lepiti kokku
ühtses looduse
taastamise
raamistikus ning
avaldati looduse
taastamise
määrus

2024-2026

Looduse
taastamise kava
ettevalmistus
liikmesriikides

01.09.2026

Riikliku looduse
taastamise kava
eelnõu esitamine
Komisjonile,
detailne käsitus
kuni 2032,
strateegiline
vaade kuni 2050.

01.03.2027

Komisjon annab
tagasiside looduse
taastamise kava
eelnõule.

01.09.2027

Looduse
taastamise kava
lõppversiooni
esitamine
Komisjonile.

Laiemad eesmärgid

- elurikaste ja vastupanuvõimeliste ökosüsteemide pikaajaline ja püsiv taastumine;
- kliimamuutuste leevendamist, kliimamuutustega kohanemist ja maa degradeerumise neutraalsust puudutavate EL üld-eesmärkide saavutamine;
- toiduga kindlustatuse suurendamine.

Foto: Mart Kiis

Taastamismeetmed
kaitstavate liikide ja
elupaikade soodsa
seisundi saavutamiseks

Kaitstavate mereelupaikade
taastamine

Metsalinnustiku indeks
ja kuus indikaatorit
(seisev surnud puit,
lamapuit jne)

Linna rohealade ja
puude võrastiku
liituse vähenemise
pidurdamine ja
kasvusuundumus
2031+

Looduse seisundi parandamise eesmärgid

Põllulinnustiku indeks ja
kaks indikaatorit;
kuivendatud
turvasmuldadega
põllumajandusmaa
taastamine

Veekogude seisundi
parandamine, jõgede
sidususe ja ühenduvuse
parandamine

Tolmeldaja-
populatsioonide
taastamine

Kava koostamist juhib
Kliimaministeerium.

Toeks on väline partner – Trinest
Advisory.

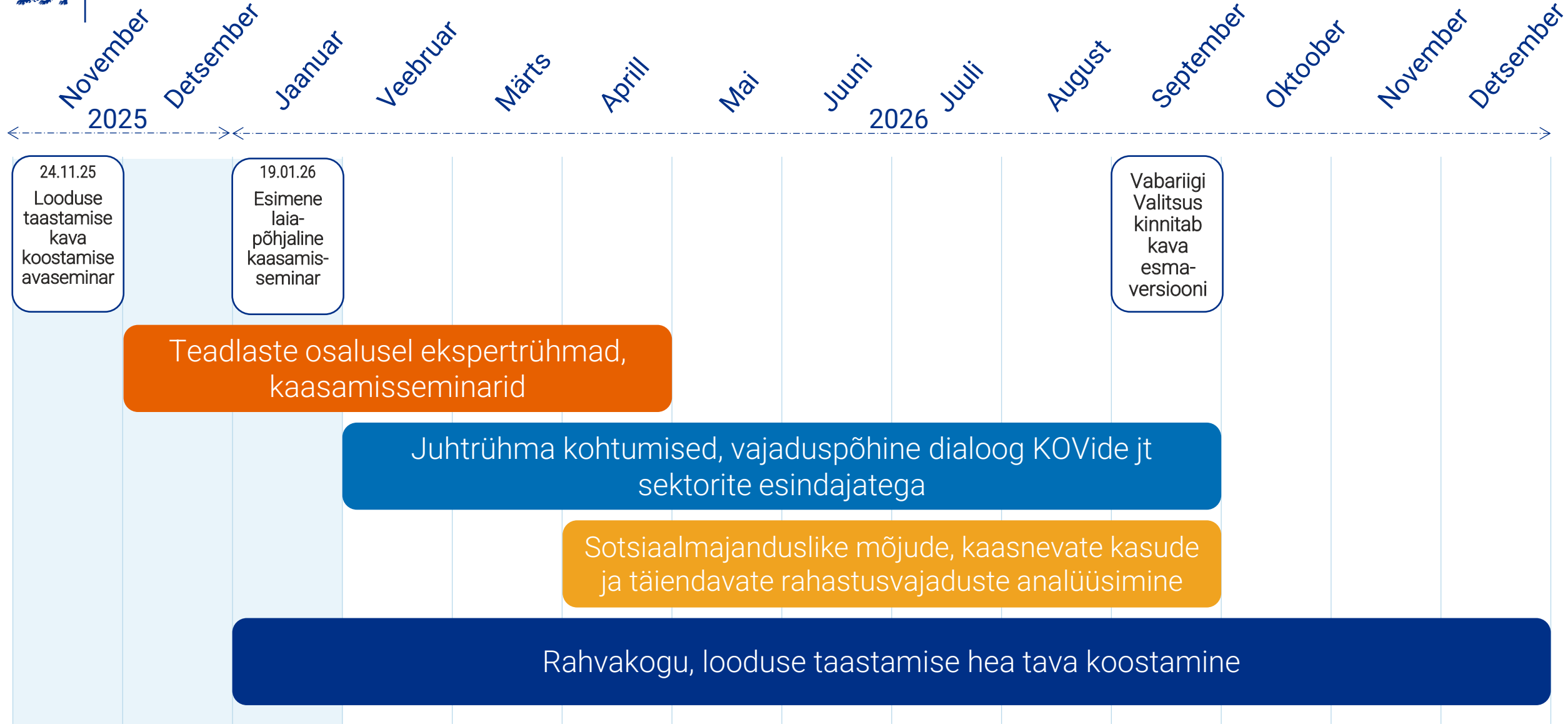
Valdkondlik eestvedamine

- agroökosüsteemid: REM
- kaitstavad liigid ja elupaigad, metsa- ja mereökosüsteemid: erinevad KLIM osakonnad
- jõed-järved: KLIM, REM
- linnaökosüsteemid: KLIM, REM, MKM

Info: <https://kliimaministeerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/looduse-taastamise-kava-koostamine>

Foto: Mart Kiis

Seosed põllumajandusega: kaitstavad liigid ja elupaigad

Mitte-heas seisundis elupaigatüüpide taastamine ja kaitstavate liikide seisundi parandamine.

- Pärandniitude seisundi hoidmine ja taastamine.
- Liigid, kelle seisund sõltub ka põllumajandusmaastikest (nt nurmkana, rukkirääk, suurkoovitaja, kiivitaja jt).

Foto: Mart Kiis

Seosed põllumajandusega: jõesed ja järved

Jõeliste liikide elupaikade ja kudealade taastamine, sh kaldavööndi oluline roll (nt varju andev puistu) ja sirgendatud jõelõikude loodusläheduse suurendamine.

Põllumajandusest tuleneva hajuskoormuse vähendamine (veemajanduskavad!).

Foto: Mart Kiis

EL looduse taastamise määrus ja põllumajandus

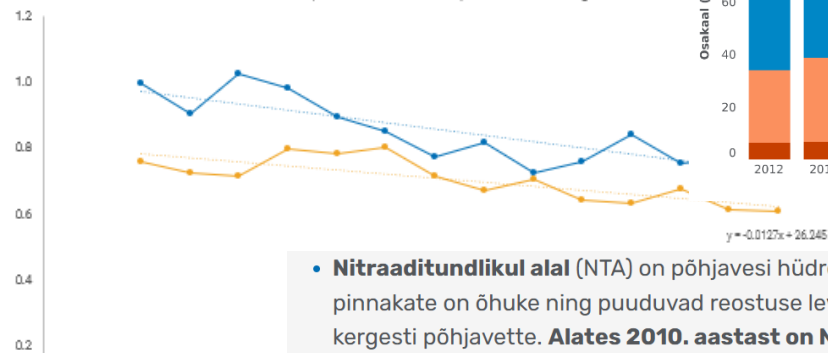
Põllumajandusmaastikud on suur osa EL maismaast → pikaajaline eesmärk on tõsta elurikkust ja ökosüsteemi teenuseid põllumajandusmaal

- * parem mullatervis, mullaviljakus ja süsiniku sidumine
- * parem veerežiim ja parem põuakindlus
- * vähem erosiooni ka toitainete kadu
- * rohkem tolmeldajaid ja looduslikke kasureid
- * maastiku sidusus (rohevõrgustik, elupaigad)

Milline on meie põllumajandusmaastike seisund?

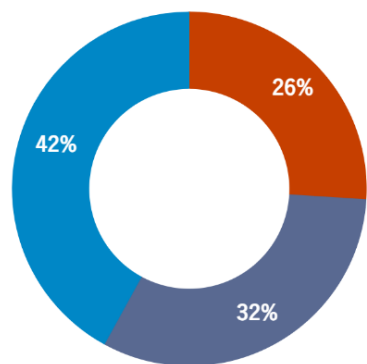
Linnud – põldudel pesitsevate lindude arvu muutus ajas

METK põllulinnuseire seos põllulinnuindeksiga

- Nitraaditundlikul alal (NTA)** on põhjavesi hüdrogeoloogiliselt halvasti kaitstud. NTA-l asuvad karstivormid, sealne pinnakate on õhuke ning puuduvad reostuse levikut takistavad savikad veepidemed, mistõttu nitraat leostub kergesti põhjavette. **Alates 2010. aastast on NTA põhjavee keskmine nitraadisaldus tõusnud 61%.** Kuna põhjavesi toidab pinnavett, on nitraadid ja muud saasteained pidevas ringluses, mis ohustab pinnaveekogude

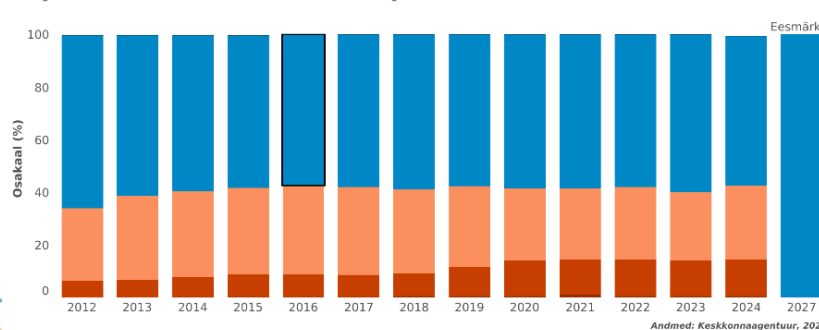
Põhjaveekogumite koondseisund

Halb
Hea (ohustatud)
Hea

Pinnaveekogumite koondseisund

Väga hea Hea Kesine Halb Väga halb

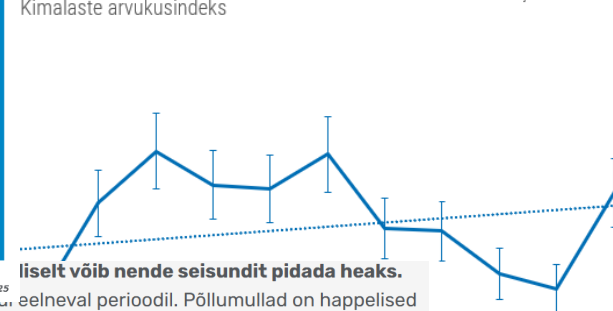

peamiselt Lõuna-Eestis. Uuri edasi [siit](#).

Vooluveekogumid

Kimalaste arvukusindeks

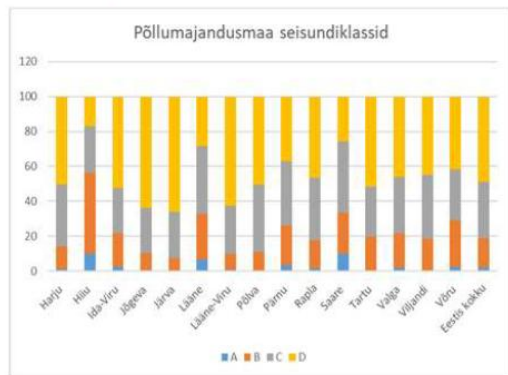
$y = 0.0243x + 1.1$

d. Selle peamiseks põhjuseks on 80ndate amise meede. Uuri edasi 2018. aasta lade seire koondanalüüsi [aruandest](#).

lit. Loe edasi

Kriitiline vajadus suurendada maastiku mitmekesisust

Kogu PM maast (k.a. püsirohumaad (joonisel)):

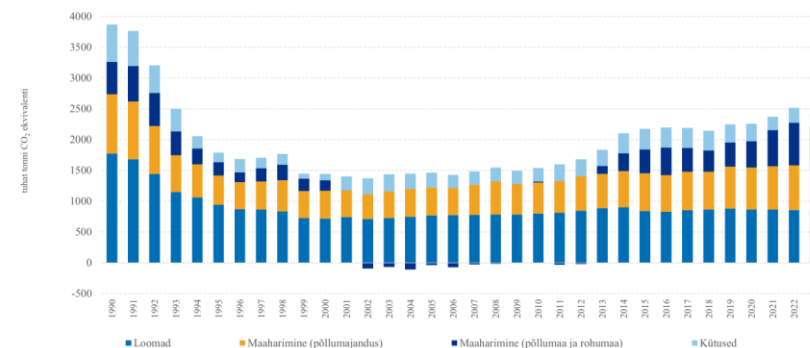
- A (hea) – 2,2%;
- B (keskmine) – 16,6%;
- C (vilets) – 32,2%;
- D (vilets) – 49%

Külvikorras olevatest põldudest:

- A – 0,98%
- B – 14%
- C – 31,8%
- D – 53,2%

Põldude pindala andmed: PRIA 2021. aasta kaardandmete põhjal

KHG heide põllumajanduses

Allikas: METK, keskkonnaportaali, EMÜ

Milliseid kohustusi see riigile (ja põllumajandussektorile) kaasa toob?

Taastamiskavas tuleb määrata eesmärgid kahele kolmest, esmalt pidurdada langus ning siis saavutada kasvusuundumus:

- * rohumaade liblikate indeks
- * mineraalmuldade orgaanilise süsiniku varu
- * mitmekesiste maastikuelementidega põllumajandusmaa

Milliseid kohustusi see riigile (ja põllumajandussektorile) kaasa toob?

* Põllulinnuindeks pöörata kasvule (on vahe-eesmärgid)

2025 – 100%

2040 – 120%

2030 – 110%

2050 – 130%

* Kuivendatud põllumajandusmaal turvasmuldade seisundi parandamine (olemasolev läheb arvesse)

2030 – 30%, sh veerandil sellest veetaseme tõstmine

2040 – 40%, sh kolmandikul sellest veetaseme tõstmine

2050 – 50%, sh kolmandikul sellest veetaseme tõstmine

Arvesse võib võtta ka turbakaevandusalade taastamise tegevusi. Kuni 40% ulatuses võib arvesse võtta metsade märjutamise tegevusi.

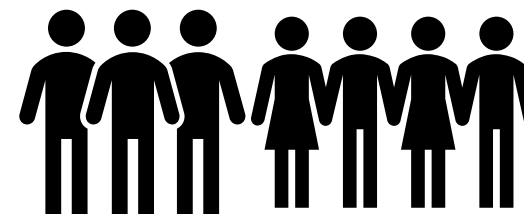
Mis veel põllumajandust mõjutab?

- * Tolmeldajad
- * Liigikaitse
- * Pärandniidud
- * Veeökosüsteemide parandamine

Agroökosüsteemide puhul:

- * Kaks ekspertgruppi (teadlased ja riigiasutused)
- * Põllumeeste töögrupp – maakasutaja vaade looduse taastamise meetmetele

Praegu töö aktiivselt käib

Võimalikud meetmed hõlmavad:

Maastikuelementide säilitamine/ rajamise soodustamine, maastikulise väärtusega ja elurikaste rohumaade hooldamine, mitmekesine viljavaheldus, teadlikkuse tõstmine, elurikkuse sõbralikud niitmispraktikad jms

A photograph of several fresh carrots with green leafy tops, resting on a rustic wooden surface. The carrots are orange and have some soil on their roots. The background is slightly blurred, emphasizing the carrots in the foreground.

Sageli aitavad **samad**
keskkonnategevused
põllul/põllumajanduses kaasa
mitme keskkonnavaldkonna
paranemisele

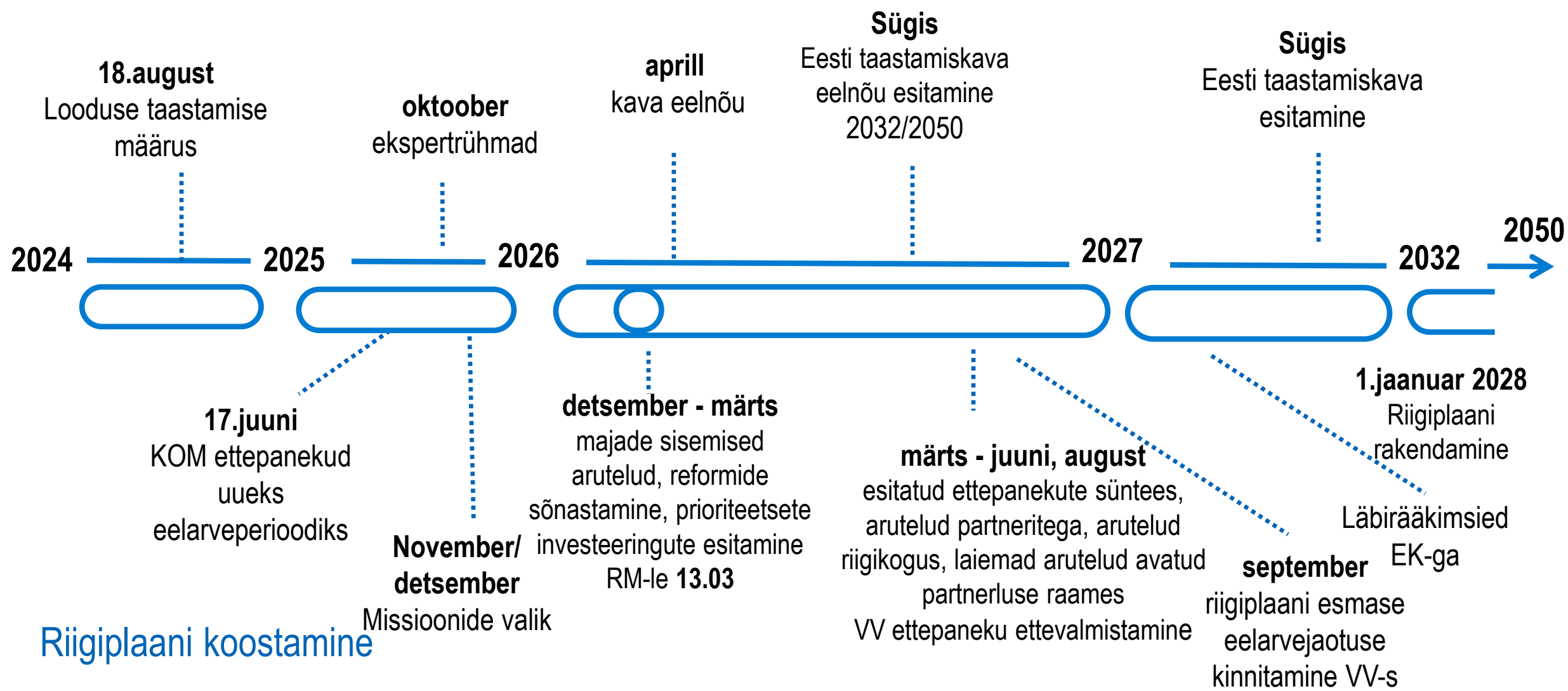
Järgmine EL eelarveperiood: riigiplaan ja ühine põllumajanduspoliitika võimaldab:

- * Keskkonnatoetused, sh vabatahtlikud majandamiskohustused ja üleminek vastupidavatele tootmissüsteemidele
- * Investeeringud
- * Teadmised ja nõuanne

Ühise põllumajanduspoliitika 2028-2034 eesmärgid

- * Põllumajandustootjate sissetulekud ja pikaajaline konkurentsivõime
- * Põllumajanduse atraktiivsus ja põlvkondade vahetus
- * Põllumajandus- ja metsandussektori roll kliimameetmetes, ökosüsteemi teenuste osutamises ning elurikkuse ja loodusvarade säilitamises
- * Kriiside ja riskidega toimetulekuvõime, tugevamad stiimulid põllumajanduses
- * Innovatsioon, juurdepääsu teadmistele ja põllumajandussektori digiüleminek
- * Töötingimuste ja elu parandamine maapiirkondades

Looduse taastamise kava koostamine

Riigiplaani koostamine

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Aitäh!

